

Gezondheids- en welzijnsproblemen bij de Labrador Retriever, consequenties voor het fokkerijbeleid.

ir. Ed.J.Gubbels,
Janneke Scholten
april 2002

1. Fokkerijbeleid

De Nederlandse Labrador Vereniging (NLV) behoort tot de rasverenigingen die de gezondheid en het welzijn van hun ras sinds jaar en dag prominent op de agenda hebben. Er is in de achterliggende jaren door het Bestuur en de Algemene Begeleidingscommissie hard gewerkt aan gezondheidsnormen voor fokdieren, om daarmee de kans op het fokken van honden met erfelijke afwijkingen en stoornissen zo klein mogelijk te maken. Desondanks, zo moeten we vaststellen, zijn de gezondheids- en welzijnsproblemen bij de Labrador Retriever indrukwekkend groot. We zullen daar in het navolgende wat van laten zien.

Dat het zover kon komen, is niet verbazingwekkend. De kynologie heeft zich sinds de opkomst van de rashondenfokkerij (rond 1900) vrijwel uitsluitend bediend van een fokmethode die te karakteriseren is als "inteeft en selectie". Men past lijnteeft toe, een milde vorm van inteeft, en concentreert daarmee, behalve de gewenste genen, ook de erfelijke aanleg voor ongewenste eigenschappen in zijn fokmateriaal. Zodra daarbij erfelijke afwijkingen en stoornissen in de lijn zichtbaar worden, wordt hiertegen geselecteerd. Het knelpunt van de methode is dat telkens slechts een heel klein deel van die problemen in het fokmateriaal zichtbaar wordt. De effecten van de meeste ongewenste genen merken we pas vele generaties later. Bovendien, erfelijke problemen met een ingewikkeld verervingspatroon kunnen we met individuele selectie nauwelijks bestrijden.

In de aanvangsfase, met de kleinschaligheid van toen, was dit een aanvaardbare fokmethode. Een fokker die problemen in zijn lijn had, haalde "nieuw bloed" bij een collega in de buurt en kreeg op die manier weer voldoende erfelijke variatie, en dus selectieruimte, om zijn lijnteeft voort te zetten. De essentie van deze fokmethode is het telkens weer gedurende een aantal generaties verkleinen van de erfelijke variatie binnen de lijn en, zodra de problemen onhanteerbaar worden, het weer (ten dele) herstellen daarvan.

Dat ging mis toen we alsmaar mobieler werden en daardoor grootschaliger gingen fokken. Steeds meer fokkers haalden hun nieuwe fokmateriaal bij dezelfde (kampioens)lijnen en al die oorspronkelijk nog gescheiden inteeftlijnen werden onderling steeds meer verwant. Langzaam maar zeker kregen die lijnen allemaal dezelfde gemeenschappelijke voorouders, we verkleinden de erfelijke variatie binnen het ras als geheel. De fokker die nieuw bloed voor zijn lijn nodig had, kon geen kant meer op.

Door het overmatige gebruik van een te beperkt aantal fokdieren ging elke generatie opnieuw een deel van de erfelijke variatie van het ras verloren en nam het niveau van inteeft hand over hand toe. Met het toenemen van het inteeftniveau kregen we te maken met explosieve uitbraken van eenvoudig verervende afwijkingen (zoals allerlei oogafwijkingen en epilepsie) en met een sluipender toename van gezondheids- en welzijnsproblemen die een gecompliceerder vererving hebben (zoals de meeste huid- en ledematenproblemen). We hebben inmiddels bij nogal wat rassen, ook bij de Labrador Retriever, een niveau van welzijnsproblemen bereikt waarmee we de grenzen van aanvaardbaarheid hebben overschreden.

Ook bij andere diersoorten, zowel gezelschapsdieren als landbouwhuisdieren, kwam het in de periode vanaf 1900 tot een opbloei van de fokkerij op basis van "inteeft en selectie". In de

aanvangsfase van deze inteeltfokkerij (en met de schaalgrootte van toen) leverde dat een aantal voordelen op. We zien echter bij landbouwhuisdieren dat daarin bij de toenemende schaalvergroting na de Tweede Wereldoorlog verandering kwam. De fokkers werden geconfronteerd met de nadelen van een al te rigoureuze toepassing van dit systeem. Bij de meest fokzuivere dieren (de meest ingeteelde dieren) bleef de productiviteit achter en om die reden werd het fokkerijbeleid bijgesteld.

Dat auteurs als Willis en Padgett anno 2002 nog steeds kritiekloos de zegeningen van "inteelt en selectie" preken, is verbijsterend. Zij hebben de essentie van de ontwikkelingen bij die andere diersoorten niet begrepen. Natuurlijk, wij hondenfokkers zijn niet geïnteresseerd in de productiviteitskenmerken van onze honden. Wij kunnen best met wat kleinere nesten toe en, nee, we zitten ook niet op een maximale melkgift of groeisnelheid te wachten. We zijn echter wèl aan onze honden verschuldigd dat ze met een zo groot mogelijke vitaliteit door het leven kunnen. Ze hebben recht op een leven met een minimum aan gezondheidsproblemen en het maximaal haalbare welzijn.

Fokkers van landbouwhuisdieren zijn heel direct afhankelijk van het goed functioneren van al de fysiologische systemen van hun dieren. Zij bemerkten de zwakte van de toegepaste fokkerijmethode toen de bedrijfseconomisch belangrijke kenmerken achterbleven. Voor hen was dat het signaal dat de vitaliteit van hun dieren achteruit ging.

In de rashondenfokkerij zoals die tot nu toe heeft gefunctioneerd, merkten we dat pas een fase later. We gebruikten geen meetsystemen die ons over de kwaliteit van de fysiologische basisfuncties van onze honden informeren. We merkten niet dat het percentage honden met problemen elke generatie opnieuw een klein beetje hoger werd. Pas nadat de gezondheids- en welzijnsproblemen een onaanvaardbare omvang kregen, kwam de bewustwording rond dit thema in bredere kring op gang. En bij sommigen, zoals de genoemde auteurs, lijkt zelfs deze bewustwording nog niet doorgedrongen.

Indien we de ontwikkeling van een toenemend gebrek aan gezondheid en welzijn bij onze rashonden willen keren, zullen we een aantal maatregelen moeten nemen. We zullen regels moeten opstellen om te voorkomen dat het niveau van inteelt nog verder stijgt. We zullen een einde moeten maken aan het overmatig gebruik van te weinig fokdieren, de belangrijkste oorzaak daarvan.

Waar voorheen het fokkerijbeleid van het ras de optelling was van fokkerijbeslissingen van individuele fokkers, zullen we nu moeten vaststellen welke ruimte er binnen het ras beschikbaar is. We zullen die ruimte vervolgens over de fokkers (over de beschikbare fokdieren) moeten verdelen. Heel concreet betekent dat, dat er grenzen moeten worden gesteld aan het gebruik van fokdieren.

Een "topreu" die voorheen zijn goede genen naar hartelust mocht verspreiden binnen zijn ras, zal onder de nieuwe regels worden beperkt in het aantal nesten dat hij mag voortbrengen. Niet om daarmee zijn eigenaar of de fokkers dwars te zitten. Enkel en alleen vanwege het feit dat deze reu, behalve goede genen, ook een groot aantal schadelijke genen bij zich draagt. Overigens, daarin wijkt die topreu niet af van elke willekeurige andere hond binnen zijn ras.

Met de overmatige verspreiding van de goede genen van een hond zullen we zijn slechte genen diezelfde overmatige verspreiding geven. Er is geen ontkomen aan, volgende generaties zullen steeds fokzuiverder worden voor de eigenschappen die deze hond bij zich draagt. Niet alleen voor al die gewenste "superieure" eigenschappen, ook voor de erfelijke ellende die hij verspreidt.

Er lijkt zich binnen de NLV een groep van fokkers en dekru-eigenaren op te maken om te vuur en te zwaard te strijden voor het behoud van de oude vrijheden. Zij claimen dat hun ras zo vreselijk gezond is dat zij geen beperking van de inzet van fokdieren (met name van reuen) nodig hebben. Erger nog, zo menen zij, met dit soort maatregelen zal “de kwaliteit” van onze Labrador dramatisch achteruit gaan. Zij pleiten “omwille van het behoud van gezonde Labradors” voor voortzetting van de huidige fokmethode “inteelt en selectie”. Tegen deze achtergrond rest ons weinig anders dan de bevindingen van een recente gezondheidsinventarisatie bij de Nederlandse populatie van de Labrador Retriever nogmaals beschikbaar te maken. Nu voor een wat bredere maatschappelijke discussie en nu wat meer expliciet. Daarmee krijgen we in ieder geval een beeld van de gevolgen van de laatste vijftig jaar “inteelt en selectie”. Krijgen we er ook zicht op hoe gezond onze “gezonde Labradors” zijn. Krijgen de gezondheids- en welzijnsbelangen van honden, geheel in lijn met het beleid dat de NLV tot nu toe voerde, een volwaardige plaats in de afweging die we samen moeten maken.

2. Enkele algemene gegevens

In 1998 besloot het bestuur van de NLV een algemeen onderzoek te doen naar de ervaringen van leden met hun Labradors. Doel van het onderzoek was informatie te verzamelen waarmee het gehanteerde fokbeleid geëvalueerd zou kunnen worden, en waar nodig bijgesteld. Ter uitvoering van dit besluit werd met de Labrador Post van december 1999 een enquêteformulier meegestuurd waarmee eigenaren werden ondervraagd over het wel en wee van hun hond. Het resultaat was indrukwekkend: over maar liefst 2123 honden van 0 tot 16 jaar werd informatie verkregen die bijdroeg aan een beeld van de huidige Nederlandse Labradorpopulatie. De NLV is grote dank verschuldigd aan al die eigenaren die zoveel betrokkenheid bij “hun ras” toonden, dat ze de moeite namen het enquêteformulier in te vullen en terug te sturen.

We moeten, alvorens de resultaten van dit onderzoek te bespreken, enkele beperkingen vermelden. Het betreft een enquêtering die zich richtte op leden van de NLV en de resultaten van dit onderzoek hebben dus (op een uitzondering na) betrekking op het deel van de Nederlandse Labradorpopulatie dat in handen is van NLV-leden. Een tweede beperking van dit onderzoek is, dat de enquête gericht is op honden die in leven zijn. Over de honden die ten tijde van de enquêtering reeds overleden waren en over hun kwalen en sterfte-oorzaken krijgen we in dit onderzoek geen informatie. Daardoor worden de percentages betreffende ziekte onderschat. Tot slot, door de wijze van vraagstelling kon niet altijd onderscheid worden gemaakt tussen het antwoord “nee” en “geen antwoord”. Ook daardoor worden met de hier gepresenteerde resultaten de werkelijke waarden onderschat.

Leeftijdsverdeling

De enquête leverde informatie op over honden variërend van 0 tot 16 jaar. De gegevens werden per leeftijdsgroep van één jaar verwerkt (tabel 1). Omdat de aantallen in de oudste groepen erg klein waren, werden de honden van 11 jaar en ouder samengevoegd.

Tabel 1. Leeftijdverdeling van de honden in de enquête

Leeftijd in jaren	Aantal honden	% van totaal
0-1	93	4,4
1-2	342	16,1
2-3	379	17,9
3-4	289	13,6
4-5	227	10,7
5-6	184	8,7
6-7	153	7,2
7-8	102	4,8
8-9	100	4,7
9-10	60	2,8
10-11	73	3,4
11+	121	5,7
Totaal	2123	100,0

Selectie op kleur

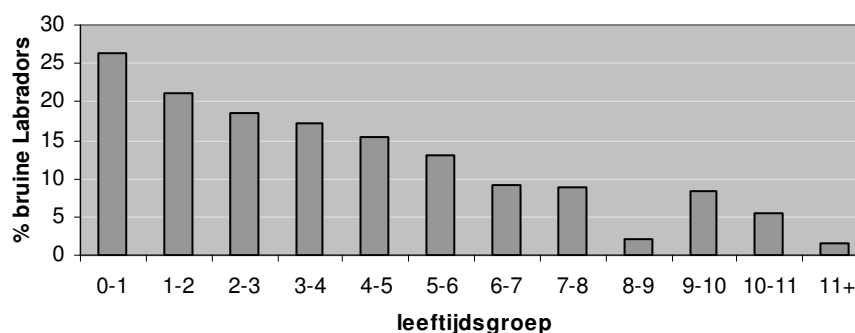
We kunnen de eigenschappen van een populatie (van een ras) veranderen door te selecteren tegen ongewenste kenmerken, of ten gunste van gewenste kenmerken. Maar de selectieruimte is vrijwel altijd beperkt. Als we honden uitsluiten (of kiezen) vanwege het ene kenmerk, kunnen we minder honden omwille van andere redenen uitsluiten (of kiezen). We kunnen dus niet al onze fokdoelen tegelijk realiseren, maar moeten bij onze selectie voorrang geven aan de zaken die we het belangrijkste vinden. De bruine kleur (chocolate) blijkt sinds een aantal jaren onder Labradorfokkers en -eigenaren (ook binnen de NLV) een zéér

Tabel 2. Verdeling van de vachtkleuren binnen de leeftijdsgroepen

Leeftijd	Zwart		Geel		Bruin		Totaal Aantal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
0-1	43	47,3	24	26,4	24	26,4	91
1-2	184	54,3	83	24,5	72	21,2	339
2-3	185	49,1	122	32,4	70	18,6	377
3-4	150	52,4	87	30,4	49	17,1	286
4-5	129	57,1	62	27,4	35	15,5	226
5-6	113	61,7	46	25,1	24	13,1	183
6-7	96	63,2	42	27,6	14	9,2	152
7-8	63	61,8	30	29,4	9	8,8	102
8-9	51	51,0	47	47,0	2	2,0	100
9-10	29	48,3	26	43,3	5	8,3	60
10-11	35	47,9	34	46,6	4	5,5	73
11+	70	58,3	48	40,0	2	1,7	120
Totaal*	1148	54,4	651	30,9	310	14,7	2109

*voor 14 honden werd geen kleur opgegeven

Figuur 1. Percentage bruine Labradors per leeftijdsgroep

gewenst kenmerk te zijn. Dankzij hun doelgerichte selectie slaagden de fokkers erin het percentage bruine honden op te voeren van enkele procenten in de periode vóór 1990 tot ruim een kwart van de honden geboren rond 1999 (zie tabel 2 en figuur 1). Omdat selectieruimte nu eenmaal een schaars goed is binnen elke populatie, moet deze selectie ten gunste van de bruine kleur ten koste gegaan zijn van selectie op andere kenmerken.

In de discussie met fokkers over deze ontwikkeling wordt door sommigen heftig ontkend dat er sprake zou zijn van modebewust (marktgericht) fokken. Zij houden liever vast aan de nobele stelling dat rashondenfokkers altijd al hun selectie-inspanningen richten op het belang van het ras. Gezondheid en welzijn, daar gaat het hen om in de fokkerij. Binnen het kader van dit onderzoek (alleen over nog levende honden werd informatie verstrekt) is er één andere verklaring mogelijk voor het aangetroffen verschil in aantallen bruine Labradors over de jaren. Als er in alle jaargangen evenveel bruine honden werden geboren en er dus geen sprake is van gericht fokken op kleur, dan zou op grond van deze waarnemingen moeten worden vastgesteld dat bruine honden aanzienlijk korter leven. Voorlopig gaan we daar maar niet van uit, de eerder gegeven verklaring lijkt het meest voor de hand te liggen.

De gegevens die over deze 2123 honden werden verzameld geven inzicht in een groot aantal kenmerken en eigenschappen van de Nederlandse Labradorpopulatie. Het voert te ver die hier allemaal aan de orde te stellen. De volledige resultaten van dit onderzoek zullen te zijner tijd in een rapport worden gepubliceerd. In het licht van de lopende discussies over fokkerij is het de moeite waard alvast een bescheiden voorschot daarop te nemen, met name waar het gaat om het thema gezondheid. We zullen een aantal zaken bespreken die van direct belang kunnen zijn in het kader van het nieuwe fokreglement.

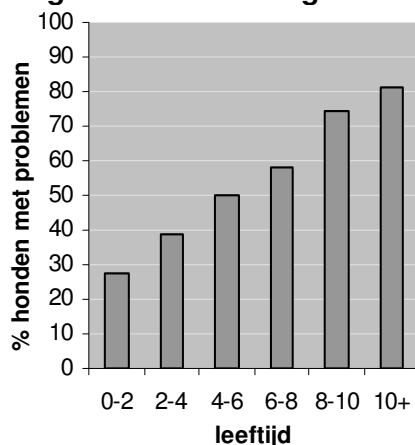
3. Enkele gezondheidsaspecten

In de enquête werd de vraag gesteld of de hond ooit problemen had gehad met de gezondheid. In tabel 3 worden de aantallen en percentages per leeftijdsgroep gegeven. Het betreft het hele scala van kleine relatief onschuldige gezondheidsstoornissen tot en met de ernstigste levensbedreigende zaken.

Tabel 3. Problemen met de gezondheid, aantallen en percentages

Leeftijd	Ja	%	Nee	%	Totaal
0-1	19	20,4	74	79,6	93
1-2	101	29,5	241	70,5	342
2-3	128	33,8	251	66,2	379
3-4	132	45,7	157	54,3	289
4-5	103	45,4	124	54,6	227
5-6	102	55,4	82	44,6	184
6-7	87	56,9	66	43,1	153
7-8	62	60,8	40	39,2	102
8-9	72	72,0	28	28,0	100
9-10	47	78,3	13	21,7	60
10-11	58	79,5	15	20,5	73
11+	100	82,6	21	17,4	121
Totaal	1011	47,6	1112	52,4	2123

Figuur 2. Percentage Labradors met gezondheidsproblemen

De percentages in deze tabel geven een onderschatting van de feitelijke situatie. Allereerst omdat er geen onderscheid kon worden gemaakt tussen “nee” en “geen antwoord”, belangrijker nog omdat de honden die inmiddels zijn overleden niet in dit onderzoek zijn opgenomen. Dit geldt voor alle resultaten die we hierna zullen presenteren.

Om enig gevoel te krijgen voor de “hoogte” van de gevonden percentages vergelijken we in het navolgende de uitkomsten voor de Labrador Retriever in het leeftijdsgebied tussen 4 en 8 jaar met de overeenkomstige waarden die werden vastgesteld bij een groep van rassen waarvoor de gezondheidsinventarisaties inmiddels zijn afgerond.

Huid en haar

Er wordt bij de Labrador Retriever sinds een aantal jaren in toenemende mate melding gemaakt van aandoeningen van de huid en de vacht. Het lijkt bij een groot deel van de honden om Atopie te gaan, een erfelijke aandoening die verband houdt met tekortkomingen in het afweersysteem. De meeste huidaandoeningen gaan gepaard met groot gebrek aan welzijn. Honden die erdoor worden getroffen hebben last van jeuk, pijn en ongemak. Vaak krabben zij tot bloedens toe waarna de infecties en de ontstekingen volgen.

Tabel 4 geeft een overzicht van honden met huid- en haarproblemen in dit onderzoek. Dat het percentage honden met problemen op latere leeftijd wat lijkt af te nemen heeft waarschijnlijk meer te maken met voortijdig overlijden dan met een verbetering van de situatie van de honden.

Tabel 4. Problemen in de categorie Huid & haar, aantallen en percentages

Leeftijd	Wel	%	Niet	%	Totaal
0-1	4	4,3	89	95,7	93
1-2	33	9,6	309	90,4	342
2-3	38	10,0	341	90,0	379
3-4	48	16,6	241	83,4	289
4-5	39	17,2	188	82,8	227
5-6	38	20,7	146	79,3	184
6-7	26	17,0	127	83,0	153
7-8	25	24,5	77	75,5	102
8-9	23	23,0	77	77,0	100
9-10	10	16,7	50	83,3	60
10-11	16	21,9	57	78,1	73
11+	24	19,8	97	80,2	121
Totaal	324	15,3	1799	84,7	2123

Om een vergelijking te kunnen maken met de situatie bij andere rassen moeten we de groep honden van 4 tot 8 jaar afzonderlijk bekijken. In deze groep van 666 honden vinden we 128 honden met huid- en haarproblemen. Dat is **19,2 procent** van deze leeftijdsgroep! We moeten daarbij aantekenen dat het om een onderschatting gaat, in werkelijkheid is dit percentage hoger. Daarmee behoort de Labrador Retriever tot de toppers onder de rassen met dit type problemen! Een enkeling wil de huid- en haarproblemen bij zijn ras afdoen met de stelling dat die bij alle diersoorten, inclusief de mens, in toenemende mate voorkomen. Dat zou aan “hedendaagse milieuomstandigheden” liggen. Daar zit vast wel een kern van waarheid in. Echter, zolang er nog hondenrassen zijn waarbij dit type problemen beperkt blijft tot 5 à 7 procent van de populatie is er alle reden tot bezorgdheid over de mate van voorkomen daarvan bij de Labrador Retriever.

Ledematen

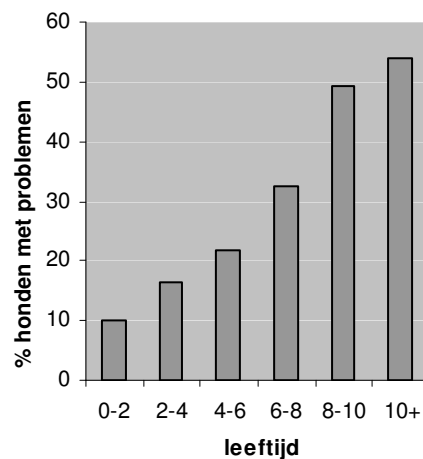
Problemen in de ledematen, variërend van “opstartproblemen” tot en met volledige kreupelheid, zijn zeer welzijnsaantastend voor de hond (en zijn baas). Het gaat bij onze rashonden om een reeks van afwijkingen die elk hun eigen patroon van welzijnsaantasting en pijn veroorzaken.

In tabel 5 wordt een overzicht gegeven van het voorkomen van Ledematenproblemen bij de honden in dit onderzoek. Ook hier weer lijkt er sprake van een lichte verbetering bij de oudere honden en ook hier weer is het waarschijnlijk dat “de ergste gevallen”, al dan niet door ingrijpen van hun eigenaar, overleden zijn.

Tabel 5. Problemen in de categorie Ledematen, aantallen en percentages

Leeftijd	Wel	%	Niet	%	Totaal
0-1	7	7,5	86	92,5	93
1-2	37	10,8	305	89,2	342
2-3	54	14,2	325	85,8	379
3-4	55	19,0	234	81,0	289
4-5	38	16,7	189	83,3	227
5-6	52	28,3	132	71,7	184
6-7	43	28,1	110	71,9	153
7-8	40	39,2	62	60,8	102
8-9	43	43,0	57	57,0	100
9-10	36	60,0	24	40,0	60
10-11	42	57,5	31	42,5	73
11+	63	52,1	58	47,9	121
Totaal	510	24,0	1613	76,0	2123

Figuur 3. Percentage Labradors met ledematenproblemen

Van de groep van 666 honden in het leeftijdsgebied van 4 tot 8 jaar blijken er 173 te lijden aan afwijkingen in de ledematen, het gaat om **26,0 procent** van deze leeftijdsgroep! Zoals we hierboven al aangaven, het gaat om een onderschatting van de werkelijke omvang van de problemen. Daarmee is de Labrador Retriever het ras met het hoogste percentage ledematenproblemen van de tot nu toe onderzochte rassen. Hoger dan de dogachtigen, die algemeen als koploper voor dit type problemen worden gezien. In de totale onderzoeksgroep worden voor enkele met name genoemde afwijkingen relatief hoge percentages bereikt: kreupel lopen (20,3 procent), OCD (4,5 procent), LPC (5,6 procent), Enostosis (2,6 procent), Heupdysplasie (3,6 procent) en Arthrose (8,1 procent).

Zenuwstelsel

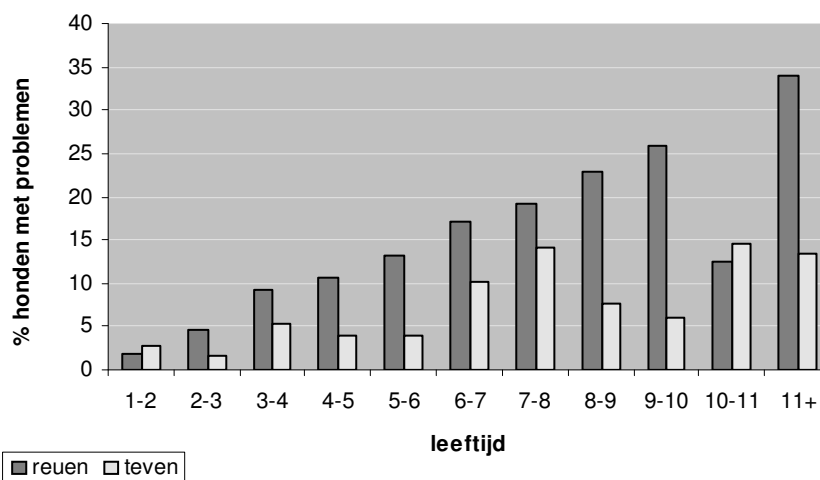
In toenemende mate werd in de afgelopen jaren melding gemaakt van epilepsie en epileptiforme verschijnselen. Vandaar dat hier in de enquête expliciet naar werd gevraagd. De resultaten daarvan worden in tabel 6 gegeven. Het afnemende percentage "lijders" vanaf de leeftijd van acht jaar wordt waarschijnlijk weer door sterfte veroorzaakt. Het merendeel van de meldingen voor dit onderdeel (164 van de 169 honden) betreft epilepsie of epileptiforme verschijnselen. Voor de totale onderzoeksgroep komen we op 8,0 procent problemen in de categorie Zenuwstelsel. Daarmee behoort de Labrador Retriever tot de rassen die voor dit type problemen de hoogste score bereiken.

Tabel 6. Problemen in de categorie Zenuwstelsel, aantallen en percentages

Leeftijd	Wel	%	Niet	%	Totaal
0-1	0	0,0	93	100,0	93
1-2	8	2,3	334	97,7	342
2-3	12	3,2	367	96,8	379
3-4	21	7,3	268	92,7	289
4-5	16	7,0	211	93,0	227
5-6	15	8,2	169	91,8	184
6-7	20	13,1	133	86,9	153
7-8	17	16,7	85	83,3	102
8-9	15	15,0	85	85,0	100
9-10	9	15,0	51	85,0	60
10-11	10	13,7	63	86,3	73
11+	26	21,5	95	78,5	121
Totaal	169	8,0	1954	92,0	2123

Er is een duidelijk verschil in de mate van voorkomen bij reuen (10,5 procent) en bij teven (5,6 procent). Bij de reuen zien we dat het percentage lijders gedurende het hele leven vrijwel rechtlijnig toeneemt, terwijl we bij de teven een golfbeweging zien. Uit nader onderzoek zal moeten blijken hoe deze verschijnselen te verklaren zijn en, belangrijker nog, op welke wijze we de selectie daartegen het best ter hand kunnen nemen. Problematisch is dat er in elk stadium van het leven weer nieuwe lijders bijkomen waardoor we voor de selectie op geavanceerder methoden zijn aangewezen (genetische risicoberekeningen). Binnen de groep van 666 honden in het leeftijdsgebied van 4 tot 8 jaar vinden we 68 honden met problemen in de categorie Zenuwstelsel waarmee we op **10,2 procent** komen binnen deze leeftijdsgroep. Daarmee is de Labrador de absolute koploper op dit gebied. Waar we voor de andere onderzochte rassen een gemiddelde vinden van 3,5%, scoort de Labrador **drie** keer zo hoog!

Figuur 4. Percentage Labradors met aandoeningen in het zenuwstelsel, per geslacht en per leeftijdsgroep

Overige categorieën

Behalve in de genoemde categorieën vinden we voor een aantal “deelsystemen” afwijkingen en stoornissen die van invloed zijn op het welzijn van de Labrador Retriever. Zo vinden we in dit onderzoek in de categorie Ogen en gezichtsvermogen 134 honden (6,4 procent), in de categorie Oren en gehoor 111 honden (5,5 procent) en in de categorie Geslachtsorganen 91 honden (4,3 procent) met problemen. Met name die laatste categorie is belangwekkend. Van de 67 teven die hier werden gemeld bleken er 66 te lijden (te hebben geleden) aan baarmoederontstekingen, het gaat om 6,0 procent van de teven in dit onderzoek.

De overige problemen die in het ras voorkomen zijn in het licht van de huidige discussie wat minder interessant. Ze dienen natuurlijk wel op termijn, in het overleg over een evenwichtig fokkerij- en selectiebeleid, in de afwegingen te worden meegenomen. Temeer omdat een aantal van die nu nog relatief weinig voorkomende afwijkingen en stoornissen zich in de (nabije) toekomst tot het volgende rasspecifieke probleem zouden kunnen ontwikkelen.

Aanschaf via de rasvereniging

Van de 2044 honden in de onderzoeksgroep die waren aangekocht, waren er 719 wèl en 1325 niet via de pupbemiddeling/pup-info van de rasvereniging aangeschaft (de overige 79 honden waren door de fokker aangehouden).

In een vergelijkend onderzoek naar de mate waarin gezondheidsproblemen in beide groepen voorkwamen, kon niet worden aangetoond dat de via de rasvereniging aangeschafte honden minder gezondheidsproblemen hebben.

4. Wat nu? Hoe verder?

We zijn in de discussie over het nieuwe fokreglement van de NLV op een punt beland waar eigenlijk niemand had willen komen. Het punt waarop we noodgedwongen moesten gaan aantonen dat er inderdaad een bittere noodzaak is om het fokbeleid voor het ras nog eens kritisch tegen het licht te houden en met name beperkingen te stellen aan de al te snel toenemende inteelt binnen het ras.

De vraag is, of we nu nog meer moeten aantonen (als het moet, kan dat) of dat we nu met alle fokkers van Labrador Retrievers de handen ineen kunnen slaan en samen gaan werken aan oplossingen.

We zijn met de Labrador Retrieverpopulatie in de huidige situatie terecht gekomen omdat we met volstrekt ontoereikende wapenen streden tegen erfelijke gezondheids- en welzijnsproblemen. We kwamen in die strijd terecht vanwege de opvattingen over fokkerij zoals die in de kynologie leefden (en naar blijkt: nog steeds leven). Het was een bij voorbaat verloren strijd, ondanks alle beste bedoelingen van de fokkers en ondanks de geweldige selectie-inspanning die zij voor hun ras leverden. De invloed die inteelt (eigenlijk: het verlies van erfelijke variatie) heeft op de verspreiding van de erfelijke aanleg voor ongewenste kenmerken is vele malen groter dan de beperkende invloed die wij met onze selectie kunnen uitoefenen. Er blijft ons geen andere mogelijkheid, we zullen ons fokkerijbeleid (ons populatiebeheer) moeten bijstellen.

We zullen daarnaast aanvullende selectie-instrumenten moeten inzetten. Bij de fokkerij van andere diersoorten wordt gebruik gemaakt van geavanceerde methoden (zoals fokwaardeschattingen en genetische risicoberekeningen) die ook voor het terugdringen van de hier gesignaleerde erfelijke problemen van groot nut kunnen zijn. Willen we deze instrumenten zinvol inzetten, dan zal allereerst ons populatiebeheer op orde moeten zijn. Regelen we dat niet, dan wordt het “dweilen met de kraan open”.

De resultaten van het hier besproken onderzoek hebben vrijwel uitsluitend betrekking op Labrador Retrievers die in het bezit zijn van leden van de NLV. Wellicht zou iemand de illusie kunnen hebben dat het beter gesteld is met de honden van niet-leden. Daar is geen enkele aanwijzing voor, de Labradors van georganiseerde en ongeorganiseerde fokkers en

eigenaren vormen samen één populatie met één genenpool. En dus met dezelfde gezondheids- en welzijnsproblemen.

Blijft nog dat grijze circuit van “look-alikes”, dat bij een populair (goed-verkopend) ras zoals de Labrador Retriever erg groot is. Het gaat om een populatie van “rashonden” die zonder stambomen wordt gefokt en die een permanente instroom vanuit de geregistreerde populatie kent. Ook hier mogen we nauwelijks verwachten dat er minder gezondheids- en welzijnsproblemen voorkomen. Het gaat om honden uit dezelfde genenpool waarvoor in principe geen enkele fokkerij- en selectieregel geldt en waarvoor niemand de gezondheidsinventarisaties organiseert.

Tot slot

Voor wie zich de vraag stelt of we de hier gesignaleerde problemen nog wel de baas kunnen, is er een bemoedigende gedachte. In de fokkerij wordt vrijwel nooit het punt bereikt waarop er geen weg terug meer is, waarop er geen oplossingen meer zijn. De enige voorwaarde is dat de fokkers samen bereid zijn de maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om de huidige ontwikkeling in het ras te stoppen en om die vervolgens te keren. Het woord is aan al degenen die de Labrador Retriever een warm hart toedragen.

Ir Ed J. Gubbels, geneticus/fokkerijspecialist, is verbonden aan de afdeling GGW van de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland.

Janneke Scholten werkte mee aan het uitwerken van het cijferwerk en de analyse van de enquêtegegevens.

